

Brüssel, 23. oktoober 2025
(OR. en)

14410/25

AGRI 527
AGRIFIN 122
AGRISTR 36
AGRIORG 124
ENV 1095
POLCOM 310

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	22. oktoober 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 872 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Põllumajanduse põlvkonnavahetuse strateegia

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 872 final.

Lisatud: COM(2025) 872 final

Strasbourg, 21.10.2025
COM(2025) 872 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Põllumajanduse põlvkonnavahetuse strateegia

{SWD(2025) 872 final}

1. PÕLVKONNAVAHETUSE STRATEEGIA AITAB KINDLUSTADA PÕLLUMAJANDUSE TULEVIKKU

Euroopa põllumajandus on midagi enam kui toidutootmine. Põllumajandustootjatest lähtub meie toiduga kindlustatus ja nad on ka meie peamised liitlased konkurentsivõime, kliimameetmete ja keskkonnakaitse alal ning möödapääsmatult olulised maapiirkondade elujõulisuse säilitamiseks. Hoolimata kogu tähtsusest on põllumajandus praegu tõsise surve all, sest tööjõud vananeb, maapiirkondade rahvastik väheneb ja rahvusvahelised suhted on keerulised.

2020. aastal oli ELi põllumajandustootjate keskmine vanus 57 aastat, kusjuures ainult 12 % põllumajandustootjatest olid nooremad kui 40 aastat ⁽¹⁾. Sellest nooremast vanuserühmast olid ainult 2,5 % naissoost. Toiduga kindlustatus on Euroopa laiema julgeoleku ja strateegilise autonoomia oluline osa ning seetõttu ei ole nimetatud faktid üksnes demograafilised ja ühiskonda iseloomustavad – need on strateegilised sõlmküsimused ja meil on ühiskondlik vastutus nende lahendamisel.

Toiduga kindlustatuse tulevik Euroopas sõltub põllumajandustootjate ja toidu esmatootjate dünaamilisest järgmisest põlvkonnast.

Põllumajanduse ja toidu visiooniga ⁽²⁾ on loodud raamistik ELi lähenemisviisile muuta põllumajandus ja primaarsektor atraktiivsemaks, konkurentsivõimelisemaks, tulevikukindlamaks ja õiglasemaks.

Järgmise mitmeaastase finantsraamistiku jaoks kavandatud uue lähenemisviisiga avanevad uued võimalused, sest ühise põllumajanduspoliitikaga (ÜPP) on alati toetatud noori põllumajandustootjaid ⁽³⁾ sihtotstarbeliste meetmete ja eelarvega ning neile on ette nähtud stardiabi, kõrgema määraga investeerimistoetus ja laenumeedmed. Kui 2027. aasta järgse ÜPP uus ettepanek ⁽⁴⁾ vastu võetakse, võib see toetamine muutuda veelgi sihipärasemaks ja ambitsioonikamaks. Sihtotstarbelised meetmed, nagu noorte põllumajandustootjate stardipakett, rohkem noortele põllumajandustootjatele suunatud rahalisi vahendeid (mis saadakse järk-järgult vähenevatest teiste tootjate toetustest) ja investeerimistoetus annaksid hoogu juurde ja teeksid põllumajandustootja elukutse nooremate põlvkondade jaoks ligitõmbavamaks. 2027. aasta järgsel ÜPP-l on kasu ka suuremast sünergiast ELi poliitikavaldkondade vahel, seda tänu riikliku ja piirkondliku partnerluste kavadele ⁽⁵⁾, millega liikmesriikidel on paindlikud võimalused välja töötada eri poliitikavaldkondi käsitlev terviklik meetmete kogum noortele põllumajandustootjatele.

Põllumajanduse põlvkonnavahtuse strateegias, mis on komisjoni poliitiline prioriteet ⁽⁶⁾, peetakse esmatahtsaks poliitikameetmeid ja toetusi, mis on suunatud noortele ja uutele, eelkõige alla 40-aastastele põllumajandustootjatele. Strateegias käsitletakse peamisi takistusi, mille väljaselgitamiseks peeti sidusrühmadega ulatuslikke konsultatsioone ⁽⁷⁾, kus pöörati erilist tähelepanu noortele põllumajandustootjatele ja maapiirkondade noortele, ning

⁽¹⁾ Eurostat, [Farmers and the Agricultural Labour Force](#), 2020

⁽²⁾ [Põllumajanduse ja toidu visioon. Kujundada üheskoos atraktiivne põllumajandus- ja toidusektor tulevastele põlvkondadele](#)

⁽³⁾ Määruse (EL) 2021/2115 (millega kehtestatakse ÜPP strateegiakavade toetamise reeglid) artikli 4 lõige 6.

⁽⁴⁾ COM/2025/560 final

⁽⁵⁾ COM/2025/565 final

⁽⁶⁾ [Missioonikiri volinik Hansenile](#)

⁽⁷⁾ Komisjoni talituste töödokument *Stakeholder consultation – Synopsis report* (sidusrühmadega konsulteerimise kokkuvõtlik aruanne), lisatud käesolevale strateegiale

käsitletakse ka mitmest allikast pärit andmete ⁽⁸⁾ järgi kindlaks tehtud takistusi. Samuti toetatakse strateegiaga vanemaid põllumajandustootjaid, et nad saaksid oma ettevõtte järgmisele põllumajandustootjate põlvkonnale väärikalt üle anda, ja kannustatakse liikmesriike tagama, et pensioniskeemid oleksid õiglased ja usaldusväärsed, ja see kõik on osa laiemast jõupingutusest kaasava ja kerkse maaelu arengu edendamise nimel. See on kooskõlas Euroopa Parlamendis ⁽⁹⁾ ja nõukogus ⁽¹⁰⁾ väljendatud seisukohtadega ning strateegilise dialoogi ⁽¹¹⁾ tulemustega.

ELi idapiiri ääres asuvad maapiirkonnad, mida mõjutab Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, on erilise sotsiaal-majandusliku ja julgeolekusurve all ja neid tuleb selle suure jõupingutuse kontekstis jätkuvalt toetada. Selleks et põllumajandus saaks edaspidi olla kestlik, tootlik ja kerkne, tuleb otsustavalt tegutseda juba täna. Kui me praegu midagi ei tee, siis kinnitab vananemise suundumus kanda ja põlvkonnavaheetus muutub palju raskemaks. See nõuab viivitamatut tegutsemist ELi, riikide ja piirkondade tasandil ning vaja läheb kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemist.

Kuigi avaliku sektori toetus on endiselt väga oluline, toovad tõelise muutuse üksnes **reformid, mida tuleb teha peamiselt riiklikul ja piirkondlikul tasandil**, et kõrvaldada põlvkonnavaheetuse põhilised takistused. See hõlmab **vajadust parandada juurdepääsu rahastamisele ja maale, parandada oskusi ja teadmiste edasiandmist ning muuta maaelu atraktiivsemaks**, pakkudes paremaid avalikke teenuseid ja asjakohast taristut, mis on kaasav, juurdepääsetav ning puuetega inimeste ja diskrimineerimisohus rühmade vajadustega arvestav. Sellega seoses võib kultuurialgatuste edendamine aidata tugevdada sotsiaalseid sidemeid ja suurendada maapiirkondade atraktiivsust. „**Õigust elada soovitud kohas**“ tuleb kohaldada nende noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise suhtes, kes soovivad jääda oma piirkonda ja seal põllumajandusega tegeleda.

Peale selle **kujundab põllumajanduse konkurentsivõimet ja ümberkujundamist innovatsioon**. Järgmisel põllumajandustootjate põlvkonnal on suur potentsiaal seda ümberkujundamist tagant tõugata. **Noored põllumajandustootjad on ettevõtlikud ja kohanemisvõimelised; nad on sageli esimeste hulgas, kes hakkavad kasutama uusi**

⁽⁸⁾ Young farmers in EU agriculture– Analytical Brief No. 10, DG Agriculture and Rural Development

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi 19. oktoobri 2023. aasta resolutsioon tulevase põlvkondade vahetumise kohta ELi põllumajandusettevõtetes ([2022/2182\(INI\)](#))

⁽¹⁰⁾ Nõukogu järeldused ELi maapiirkondade arengu pikaajalise visiooni kohta [15631/23](#).

⁽¹¹⁾ [Strateegiline dialoog ELi põllumajanduse tuleviku üle. Euroopa põllumajanduse ja toidutootmise ühine väljavaade](#). 2024.

tehnoloogiaid, kestlikke tavaid ja mitmekesiseid ärimudeleid. Noorte kaasamine on tulevikku suunatud ja kerkse põllumajandussektori kujundamiseks mõõdapäasmatu.

Tulevikus võib neid võimalusi veelgi rohkem tekkida, kuna on tehtud ettepanek, et kavandatavate Euroopa Konkurentsivõime Fondi ⁽¹²⁾ ning uue teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi ⁽¹³⁾ raames suurendataks teadusuuringute ja innovatsiooni kogueelarvet märkimisväärselt. Riikliku ja piirkondliku partnerluse (RPP) kavadega ette nähtav planeerimismeetod aastateks 2028–2034 (kui see ettepanek vastu võetakse) võimaldaks liikmesriikidel luua eri poliitikavaldkondade vahel sünergiat probleemide paremaks lahendamiseks ja pakkuda noortele põllumajandustootjatele ning maapiirkondade elanikele sisukaid valdkonnapoliitilisi lahendusi.

2. PÕLVKONNAVAHETUSE EES SEISVATE TAKISTUSTE KINDLAKSTEGEMINE

Aastatel 2004–2024 kasvas vanemate kui 65-aastaste Euroopa Liidu elanike osakaal 16 %-lt 22 %-le ja samal ajal vähenes 0–19-aastaste elanike osakaal 22 %-lt 20 %-le ⁽¹⁴⁾. Muutus mõjutab paljusid sektoreid, kuid selle mõju annab teravalt tunda maapiirkondades ja eelkõige põllumajanduses.

Vananemine on põllumajanduses kiirem kui teistes sektorites. Kuigi see erineb liikmesriigiti, on neid põllumajandusettevõtteid, mida juhivad pensioniea ületanud põllumajandustootjad, palju rohkem (33,2 %) kui neid, mida juhivad noored põllumajandustootjad (12 %) ⁽¹⁵⁾. Kalandus- ja vesiviljelussektoris on samasugused suundumused ja selline tasakaalust väljasolek ohustab pikaajalist toiduga kindlustatust, ELi strateegilist autonoomiat toiduainete tootmisel ja Euroopa põllumajandusmaastike tulevikku.

Noortele teevad põllumajanduses alustamise raskeks mitmed omavahel seotud takistused – ei ole juurdepääsu maale, taskukohaseid laene ega vajalikke oskusi/eriteadmisi. Põllumajandusettevõtete edasiandmine vajab pikaajalisi investeeringuid ning toob sageli kaasa keerulisi õiguslikke, rahalisi ja emotsionaalseid küsimusi, eriti põllumajanduslikes pereettevõtetes. Lisaks on kaasaegne põllumajandus loomult kapitalimahukas ja kõik need probleemid kokku heidutavad paljusid uusi potentsiaalseid põllumajandustootjaid.

Põllumajandustootjad majandavad ligikaudu 40 % kogu ELi maismaast ⁽¹⁶⁾, mistõttu on põllumajandussektoril keskne roll toiduga kindlustamises, maapiirkondade elujõulisuse hoidmises ja selliste peamiste ökosüsteemiteenuste toimimisel nagu kliima- ja veekerksus ning elurikkuse säilitamine. Maa aktiivse majandamisega vähendavad põllumajandustootjad

⁽¹²⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja innovatsiooni eriprogramm, tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/783 ning muudetakse määrusi (EL) 2021/696, (EL) 2023/588 ja (EL) [Euroopa kaitsetööstuse programm], COM(2025) 555 final, poliitikaharu „Tervishoid, biotehnoloogia, põllumajandus ja biomajandus“.

⁽¹³⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ aastateks 2028–2034 ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/695 (COM(2025) 543 final), II sammas, temaatiline valdkond „Tervishoid, biotehnoloogia, põllumajandus ja biomajandus“.

⁽¹⁴⁾ Eurostat, [Demography of Europe, 2025 edition](#),

⁽¹⁵⁾ Eurostat, [Agriculture statistics – family farming in the EU, 2020](#)

⁽¹⁶⁾ Eurostat, [Farms and farmland in the European Union, 2020](#).

ka äärmuslike ilmastikunähtuste riske ja tugevdavad maapiirkondade kerksust. See on eriti oluline liidu äärepoolseimates piirkondades, mis sõltuvad suurel määral põllumajandusest ning on ilmastikunähtuste ja loodusõnnetuste suhtes haavatavamad.

Põlvkonnavahetuse toimumine, eelkõige põllumajanduslikes pereettevõtetes, on oluline, et säilitada toiduga kindlustatus, anda edasi teadmisi ja leida kesktööstlikkuse ja kestlikkuse vahel. Lisaks toidutootmisele ja maa säästvale majandamisele tegelevad paljud põllumajandustootjad taastuvenergiaga ja toodavad bio-, päikese- ja tuuleenergiat, toetades nii kliimaeesmärke kui ka energiasõltumatust. Selles valdkonnas võivad tulevased reformid optimeerida võrguühendusi, suurendada põllumajandusettevõtete sissetulekut ja varustada kogukondi kohapeal toodetud energiaga.

Põlvkonnavaheetus on möödapääsmatu, et põllumajandus oleks jätkuvalt elutähtis, konkurentsivõimeline ja innovaatiline ning tagaks ohutu, kestliku ja taskukohase toiduga varustamise rohkem kui 450 miljonile ELi tarbijale. Toidu taskukohasus on endiselt murekoht, kuna kõrged hinnad koormavad leibkondade eelarvet ja seda just madala sissetulekuga rühmade puhul.

Selleks et muuta põllumajandus noorte jaoks elujõuliseks ja rahuldavaks karjäärivalikuks, on vaja tegutseda laiemalt kui üksnes põllumajandussektoris. Maapiirkondade noorte hulk kahaneb. Aastatel 2013–2019 vähenes EL 28 riikide ⁽¹⁷⁾ maapiirkondades elavate 15–24-aastaste noorte arv 3,6 miljonilt 1,9 miljonile ning 25–29-aastaste noorte arv 6,9 miljonilt 5,9 miljonile ⁽¹⁸⁾.

Põllumajandustootjate tulevik sõltub sellest, kas maapiirkonnad muutuvad **tugevamaks, ühendatuks, kerkseks ja jõukaks**, nagu on sedastatud ELi maapiirkondade pikaajalises visioonis ⁽¹⁹⁾. Elujõulised kogukonnad, kvaliteetne taristu, juurdepääsetavad teenused, atraktiivsed ja kvaliteetsed haridus- ja koolitusvõimalused ning väljaspool põllumajandusettevõtet töötamise võimalused ning tugevad sotsiaalsed sidemed on võtmetähtsusega selleks, et noored maale jääksid ja põhimõtte „õigus elada soovitud kohaks“ kehtiks, ning samuti selleks, et uued põllumajandustootjad sooviksid ametisse asuda. Maapiirkonnad on euroopaliku eluviisi edendamisel kesksel kohal ja tuleb kindlustada, et nad kujutaksid endast atraktiivset elukohta.

„Tuleviku põllumajandustootjad“ osalevad mitmekesisemates võrgustikes, mis hõlmavad uusi põllumajandustootjaid, erinevaid põllumajandus- ja ärimudeleid, sealhulgas sotsiaalsest ettevõtlusest, ning innovaatilisi partnerlusi, mis kajastavad toidusüsteemide kasvavat mitmekesisust ⁽²⁰⁾. Uued koostöövormid, näiteks partnerlus, põlvkondadevaheline teabevahetus, sünergia teiste sektoritega ja maa ühiskasutus, aitavad vähendada takistusi põllumajandusliku tegevusega alustamisel ja tugevdavad kogukonnasidemeid. Nende koostöövormidega luuakse kaasavaid ja kerksemaid põllumajandussüsteeme, mis omakorda teevad maapiirkonnad sotsiaalselt ja majanduslikult elujõulisemaks. Ühistute ja tootjaorganisatsioonide toetusel pakuvad nad uutele tulijatele praktilisi võimalusi, tugevdades samal ajal maapiirkondade struktuuri.

⁽¹⁷⁾ EL 28 riikide hulgas on Ühendkuningriik enne tema lahkumist EList 31. jaanuaril 2020.

⁽¹⁸⁾ [Noored põllumajanduses ja maapiirkondades – Euroopa Komisjon](#)

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahetult vahetult raames, vastu võetud 18. septembril 2025, ELT L 19.9.2025

⁽²⁰⁾ [JRC Publications Repository - Farmers of the future](#)

Lõppkokkuvõttes sõltub põllumajanduse ja maapiirkondade tulevik noortele õigete tingimuste loomisest, et nad saaksid maal oma elu ja karjääri üles ehitada, nii et põllumajandustootmine toetaks jätkuvalt kerkset ja kestlikku Euroopa Liitu.

3. VÕIMALUSTE AVAMINE EUROOPA JÄRGMISE PÕLVKONNA PÕLLUMAJANDUSTOOTJATELE

ELi põllumajandus pakub laialdasi ja arenevaid võimalusi noorte ja uute põllumajandustootjate ning põllumajandustöötajate ligimeelitamiseks, toetamiseks ja hoidmiseks. Erinevad põllumajandusettevõtete mudelid on endiselt vajalikud ja igaüks neist edendab oma erineval moel tootlikkust, kliimakerksust, keskkonnakestlikkust, maaelu ja kohalike traditsioonide kui liidu kultuuripärandi lahutamatu osa säilitamist ning toidusüsteemide kestlikkust ja tõmbab ligi uue profiiliga noori põllumajandustootjaid. Sektor, mis suudab hõlmata sellist mitmekesisust, on kaasav ja suudab reageerida muutuvatele tingimustele, vajadusele põllumajandust mitmekesistada, et tagada toiduga kindlustatus (mis on eriti tähtis eraldatud piirkondades), tarbijate nõudmistele ja ärisioonidele. Noortel põllumajandustootjatel on nii innovaatiliste kui ka traditsiooniliste oskuste kaudu oluline roll põllumajanduse tuleviku kujundamisel.

Põllumajandustootmise ja -toodete mitmekesistamine aitab kaasa sektori stabiilsusele, laiendades sissetulekuallikaid: maaturism, toodete töötlemine põllumajandusettevõtetes, integreeritud põllumajanduslikud vesiviljelussüsteemid, biomajanduslikud lahendused nagu taastuvate materjalide ja bioenergia või vetikasööda tootmine või süsiniku sidumine omavad märkimisväärset potentsiaali luua maapiirkondades elujärge parandavaid elatusvahendeid. Näiteks biomajandus ja ringluspõhised lahendused muudavad jäätmed ressursiks ja energiaks, aidates samal ajal kaasa liidu strateegilise autonoomia ning kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Sellega seoses luuakse uusi, rohkemate võimalustega töökohti. Paljude noorte põllumajandustootjate jaoks, kes töötavad sageli osalise tööajaga või muude töökohtade kõrvalt, võivad sellised võimalused olla võtmetähtsusega paindliku ja stabiilse tööalase karjääri loomiseks põllumajandussektoris laiemalt.

Põllumajanduspoliitika üksinda ei suuda põlvkonnavahetust käima lükata. Ulatuslikumad **investeeringud maapiirkondade taristusse ja maaeluteenustesse on mõõdapääsmatult olulised noorte ja uute inimeste ligimeelitamiseks**, lisaks kättesaadavale ja kaasavale kvaliteetsele tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele, haridusele ja koolitusele, eluasemetele, veele, taristule, lastehoiule, transpordile, digitaalsele kommunikatsioonile ja vabaajateenustele, nagu näeb ette Euroopa sotsiaalõiguste sammas.

Ühtekuuluvuspoliitika täiendab ÜPPga ette nähtud sekkumisi ja pakub maapiirkondades märkimisväärset toetust. Ühtekuuluvuspoliitikaga toetatakse majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid eesmärke sihipäraste investeeringute kaudu, sealhulgas investeeringud maapiirkondade lairibaühendusse, puhtasse energiasse, tervisesse, haridusesse, oskustesse, tööhõivesse, sotsiaalsesse kaasatusse ning kohalikku taristusse. Need investeeringud annavad maapiirkondadele lisaväärtust ja heaolu. Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahendamise (21) pakutakse ka stiimuleid ja paindlikkust, et toetada selliseid prioriteetseid eesmärke nagu veekerksus, eluasemed, energiasüsteemi

(21) Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahendamise raames.

ümberkujundamine ning konkurentsivõime ja innovatsioon, mis on kõik maapiirkondade jaoks olulised teemad.

Kuna maakorraldus, väärtusahela integreerimine, tehnoloogia kasutuselevõtt ja kliimamuutustega kohanemine muudavad põllumajandust, on vaja vahendeid, mis aitavad põllumajandustootjatel ja poliitikakujundajatel muutusi prognoosida ja neile reageerida tulevikku suunatud koordineeritud meetmete abil, kooskõlas kohaldatavate riigiabi eeskirjadega.

4. UUS ÜPP JA RPP KAVAD TOOVAD POSITIIVSEID MUUDATUSI

ÜPP-I on keskne ülesanne luua võimalusi ettevõtete kestlikuks arenguks – ÜPPga saab parandada juurdepääsu rahastamisele, teadmistele ja innovatsioonile, samas kui liikmesriikide meetmetega käsitletakse sellist peamist takistust nagu uute põllumajandustootjate juurdepääs maale ⁽²²⁾.

2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku ÜPPga seotud ettepanek on suur samm edasi nüüdisaegsema, kaasavama ja tulevikku suunatud Euroopa põllumajanduse suunas, mille keskmeks on põlvkonnavahtetus.

Kui see ettepanek vastu võetakse, võiks see teha uutel põllumajandustootjatel tegevuse alustamise lihtsamaks, sest pakutakse tugevamat teadus- ja innovatsioonitoetust, mis on oluline põlvkonnavahtetuse, moderniseerimise ja tootlikkuse edendamise, majanduslike võimaluste loomise ning maapiirkondade elutingimuste parandamiseks ning toetab samas mitmekesisust ja kaasatust. Järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekuga esitab komisjon ka integreerituma lähenemisviisi maaelu toetamiseks ÜPP piires ja väljaspool seda. Investeeringud nõuavad valitsusasutusi ja valitsemistasandeid ühendavat koordineeritud tegevust, mida toetavad vajalikud reformid. ÜPP ettepanekul on keskne roll komisjoni ettepanekus, mis käsitleb uusi RPP kavasid, mida hakkavad täiendama ELi meetmed ning riiklikud ja piirkondlikud algatused.

RPP kava peab sisaldama põlvkonnavahtetusele suunatud meetmeid ja riiklikku strateegiat, milles esitatakse kindlakstehtud demograafilised suundumused ning põllumajandustootjana tegevusega alustamise tõkked ja määratakse sihipärased toetusmeetmed. Tõhususe huvides peavad need strateegiad olema terviklikud, kajastama iga liikmesriigi põllumajandustootjate keerukat tegelikkust ja tagama samas sidususe laiemate riiklike ja piirkondlike jõupingutustega maapiirkondade taaselustamiseks ning panustama ELi ühistesse põlvkonnavahtetusega seotud jõupingutustesse. Liikmesriigid peaksid seadma konkreetsed põlvkonnavahtetusega seotud eesmärgid, andma regulaarselt aru edusammudest ja kohandama eesmärke, kui häid tulemusi ei saavutata, samuti selgitama, kuidas põlvkonnavahtetuse toetamiseks koondada RPP kava ressursse. Komisjon omakorda kasutaks finantsraamistiku juhtimismehhanismi abil võrdlusväärtusi ja riigipõhiseid ÜPP soovitusi, et riikide poliitika täidaks kogu ELi tasandil seatud eesmärke ja oleks nendega kooskõlas. **Selle uue strateegia keskmeks on noortele põllumajandustootjatele mõeldud terviklik stardipakett**, mis hõlmab starditoetust, investeerimisabi ja juurdepääsu rahastamisvahenditele ning maksusoodustusi. Täiendavate meetmetega toetatakse idufirmasid, innovatsioonipartnerlusi, põllumajandusettevõtete edasiandmise skeme,

⁽²²⁾ Euroopa Komisjon – põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat – üksus A.3 (2025): Assessment of generational renewal strategies across EU Member States – Report.

koolitus- ja asendusteenuseid, et aidata noortel põllumajandustootjatel saavutada parem töö- ja eraelu tasakaal. Juurdepääsetavuse ja tõhususe parandamiseks pakutakse välja teha igasugune toetus kättesaadavaks ühtse kontaktpunkti kaudu igas liikmesriigis.

Edu saavutamiseks peaksid liikmesriigid kahekordistama põlvkonnavahetusega seotud jõupingutusi (eriti need liikmesriigid, kes on selles teistest maha jäänud). Seepärast soovitab komisjon tulevase juhtimismehhanismi raames, et liikmesriigid peaksid põlvkonnavahetusega seoses investeerima vähemalt 6 % oma põllumajanduse sihtotstarbelistest summadest ⁽²³⁾. Vajaduse korral võiks seda summat suurendada, et tagada RPP kavas piisav rahastus strateegia elluviimiseks.

Kavandatud uus ÜPP tugevdaks riiklike kohustuste, mõõdetavate eesmärkide ja komisjoni suuniste kombinatsiooni kaudu ÜPP rolli põlvkonnavahetuse käivitajana ja võimaldaks noortel põllumajandustootjatel rajada elujõulisi karjäärivõimalusi ning tagada Euroopa põllumajanduse pikaajalise kestlikkuse.

Juhtalgatused ⁽²⁴⁾

- Igal liikmesriigil on kohustus koostada terviklik **põllumajanduse põlvkonnavahetuse strateegia**, milles peab selgelt esitama kindlakstehtud demograafilised suundumused, tegevusega alustamise tõkked ja sihipärased toetusmeetmed.
- Liikmesriigid kahekordistavad põlvkonnavahetusega seotud jõupingutusi. Riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade tulevaseks kavandamiseks soovitab komisjon tulevase juhtimismehhanismi raames, et liikmesriigid **investeeri**sid vähemalt 6 % oma **sihtotstarbelistest põllumajanduskulutustest** põlvkonnavahetuseks ja et nad võivad seda summat suurendada täiendavate RPP kava vahenditega, et tagada piisav rahastamine riikliku strateegia elluviimiseks.
- **Noorte põllumajandustootjate stardipakett**, et hõlbustada noorte põllumajandustootjate sektorisse sisenemist ja seal tegevuse alustamist ulatusliku sekkumispaketi kaudu.

5. STRATEEGIA ELLUVIIMINE ON JÄRGMINE SAMM PÕLVKONNAVAHETUSE TEEKONNAL

Selleks, et muuta põlvkonnavahetus Euroopa põllumajanduses püsivaks reaalsuseks, on vaja kujundada poliitika, millega asetatakse noored põllumajandustootjad tähelepanu keskmesse. Lisaks sellele, et noori põllumajandustootjaid toetatakse, tuleb neid ka aktiivselt kaasata, ja selleks on komisjon loonud **noorte kaasamise** struktuuri, et nende arvamust võetaks kuulda kogu poliitika kujundamisel ja rakendamisel. Osana sellisest lähenemisest on komisjon sel ametiajal korraldanud kaks noortepoliitika dialoogi ⁽²⁵⁾, kus arutati põlvkondade vahetumist ja anti noortele võimalus põllumajanduspoliitikat kujundada.

Liikmesriikide tasandil julgustatakse liikmesriike kaasama noorte põllumajandustootjate esindajaid seirekomisjonidesse ⁽²⁶⁾, et **nende seisukohta kajastataks poliitilistes otsustes**, mida ÜPP kohta tehakse. See loob institutsioonilise ruumi neile hääle andmiseks otsuste

⁽²³⁾ 6% summadest, mis on esitatud [RPP määruse – COM(2025) 565 final] XVIII lisas.

⁽²⁴⁾ Mitmed esitatud meetmed ja algatused tuginevad 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekutele. Kuna nende ettepanekute suhtes kohaldatakse kaasotsustamismenetlust, sõltub lõplik sisu seadusandliku protsessi tulemusest.

⁽²⁵⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas_et

⁽²⁶⁾ Nagu on osutatud määruse (EL) 2021/2115 artiklis 124.

tegemisel, mis omakorda võimaldab neil aidata kaasa põlvkonnavahtuse paremale rakendamisele ja tugevdada vastutust põlvkonnavahtusega seotud kohustuste täitmisel.

Strateegia, millega lõimitakse noored otseselt põllumajanduspoliitika kujundamisse, rajab vundamendi suuremale vastutustundele, paremini vajadustele vastavale toetusele ning dünaamilisele ja tulevikku suunatud põllumajandussektorile. See kajastab ELi võetud kohustust tagada, et neil, kes on valmis juhtima Euroopa põllumajandust tulevikus, on selleks nii vahendid kui ka hääli.

Et seda head impulssi ära kasutada, jätkuvad noortepoliitika dialoogid igal aastal komisjoni kogu ametiaja jooksul, võimaldades regulaarset arvamuste vahetust, kogemuste jagamist ja teadlikku arutelu peamiste poliitikaküsimuste üle, tagades, et kõikide noorte hääli võetakse võrdselt kuulda.

PEAMISED EESMÄRGID JA STRATEEGILISED PRIORITEEDID

Strateegia peamine eesmärk on tagada põllumajandussektori pikaajaline kerksus põllumajandusettevõtete sissetulekut toetades. See on oluline nii maapiirkondade elujõulisuse kui ka Euroopa toiduga kindlustatuse seisukohast. Seetõttu tuleb aidata põllumajandustootjatel luua majanduslikult elujõulisi, kestlikke ja tulevikukindlaid ettevõtteid. Selle saavutamiseks on innovatsioon ja ettevõtlus olulised valdkonnaülesed tegurid.

Noortele ja uutele põllumajandustootjatele vahendite andmine selleks, et saada kasu uutest võimalustest ja **põllumajandusettevõtete sissetulekute mitmekesistamise toetamine on võtmetähtsusega**. Pikas perspektiivis on eesmärgiks muuta põllumajandustootjad kerksemaks ja vähem toetustest sõltuvaks. See tugineb muu hulgas biomajanduse, taastuvenergia, looduse ja CO₂ arvestusühikute ning lühikeste tarneahelate potentsiaalile.

Strateegias tunnistatakse, et põllumajandus peab tagama stabiilse ja **õiglase sissetuleku õiglaste hindade kaudu** ⁽²⁷⁾, et toetada elujõulist ja atraktiivset elatise teenimise võimalust. Noortepoliitika dialoogis ⁽²⁸⁾ osalejad pidasid õiglast sissetulekut kõige pakilisemaks probleemiks. Paljude noorte eurooplaste jaoks takistavad piiratud majanduslikud väljavaated põllumajandustootmisega alustamist. Komisjon tunnistab neid probleeme ja tegeleb juba nendega laiemate algatuste kaudu, sealhulgas reformide ja uute vahenditega, mille eesmärk on parandada põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahela õiglust ja läbipaistvust ⁽²⁹⁾. Oluline on meelde tuletada tootjaorganisatsioonide võtmerolli, sest nad saavad tugevdada põllumajandustootjate läbirääkimispositsiooni, parandada turulepääsu ja aidata saada õiglasemat sissetulekut.

Valitseb laialdane üksmeel ⁽³⁰⁾ selles, et kiiresti on vaja võtta meetmeid viies valdkonnas: juurdepääs rahastamisele; haridus, koolitus ja oskused; juurdepääs maale; maapiirkondade

⁽²⁷⁾ Õiglase hinna kohta ei ole ametlikku määratlust, kuid mõistlik tõlgendus on selline, et õiglase hind sisaldab kestliku tootmise kogukulusid, tagab tootjatele inimväärse sissetuleku ja jääb tarbijatele taskukohaseks.

⁽²⁸⁾ [Noortepoliitika dialoog põllumajanduses](#)

⁽²⁹⁾ Ühise turukorralduse määruse kavandatud muudatused, mille eesmärk on tugevdada põllumajandustootjate positsiooni tarnelepingute läbirääkimistel, edendada koostööd ja parandada hindade ülekandumisega seotud olukorda. Samalaadselt on ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaste uute piiriüleste jõustamist käsitlevate eeskirjade eesmärk põllumajandustootjaid paremini kaitsta. Neid jõupingutusi täiendab ELi põllumajandusliku toidutarneahela vaatluskeskus (AFCO), mis annab andmeid hinnakujunduse kohta, et toetada õiglasemaid poliitilisi otsuseid.

⁽³⁰⁾ Komisjoni talituste töödokument *Stakeholder consultation – Synopsis report* (sidusrühmadega konsulteerimise kokkuvõtlik aruanne), lisatud käesolevale strateegiale

rahuldav elatustase; toetus põllumajandusettevõtete edasiandmisele ja pensionile jäämisele. Neid probleeme käsitletakse viies strateegilises plokis, millest igaüks koosneb peamistest juhtalgatustest ja toetavatest meetmetest.

A. Juurdepääs laenudele ja rahastamisele

Juurdepääs rahastamisele on kõigi põllumajandustootjate, eelkõige noorte ja uute põllumajandustootjate jaoks endiselt suur probleem, sest põllumajandusettevõtte asutamine või ülevõtmine nõuab suuri alginvesteeringuid, millest tulu saadakse sageli hiljem või see on ebaregulaarne või ebakindel. Paljud alustavad oma teekonda võlakoori all, mistõttu on raske rahastada uusi tegevusi, võtta kasutusele kestlikke tavaid või moderniseerida seadmeid. 2023. aastal oli noorte põllumajandustootjate kohustuste ja vara suhe üle 20 % ja üle 65-aastastel põllumajandustootjatel oli see 8 % ⁽³¹⁾, mis näitab, et nooremal põlvkonnal on suurem finantssurve.

2022. aastal oli EL 27 riikide noorte põllumajandustootjate rahastamispuudujääk 14,1 miljardit eurot, mis moodustab 22 % sektori kogupuudujäägist ja on 11 % enam kui 2017. aastal ⁽³²⁾. Euroopa Investeeringupanga fi-compassi uus uuring ⁽³³⁾ näitab, et peamistes sektorites ei ole midagi paremaks läinud – teraviljade, õliseemnete ja valgukultuuride sektoris on puudujääk 4,9 miljardit eurot, köögiviljade sektoris 3,2 miljardit eurot ja piimalehmade sektoris 0,4 miljardit eurot. Selline kasvav lõhe rõhutab noorte põllumajandustootjate kesket rolli sektori investeeringuvajaduste rahuldamisel ja pakilist vajadust tegeleda nende rahaliste raskustega.

Üks pakilisemaid probleeme on piiratud juurdepääs vajadustele vastavaks kohandatud finantstootetele. Noortel põllumajandustootjatel on tihti **raske saada pikaajalist laenu**, eriti juhul, kui seda tahetakse võtta kauemaks kui 12 aastat, kuna neil ei ole tagatist või varasemat maksekäitumist. Nende takistuste kõrvaldamiseks tuleb spetsiaalselt nende jaoks välja töötada sellised rahastamisvahendid nagu laenud ja tagatised. Nende vahenditega saab toetada mitmesuguseid investeeringuid alates ettevõtte arendamisest ja kliimamuutustega kohanemisest kuni digiülemineku ja põllumajandusettevõtte järkjärgulise omandamiseni aktsiate väljaostmise teel. Samuti tuleks neid rahastamisvahendeid kohandada alternatiivsete ärimudelite, näiteks ühistute ja sotsiaalsete ettevõtete eripäraga. Avaliku ja erasektori partnerlused ning tihedam koostöö Euroopa Investeeringupanga Grupi (EIBG) ja teiste finantsasutustega võivad veelgi lihtsustada juurdepääsu rahastamisele, samas kui edasigarantiid võivad pakkuda kasutamata potentsiaali liikmesriikidele, kes soovivad toetada põlvkonnavahetust. Komisjon uurib koos EIPGga noortele ja uutele põllumajandustootjatele antava toetuse vorme, sealhulgas tagatisskeeme ja intressitoetusi.

Rahastamine on väga oluline eelkõige maa omandamisel. Noored põllumajandustootjad peavad saama kasutada ELi kaasrahastatud vahendeid põllumajandusmaa ostmiseks ilma tarbetult piiravate tingimusteta. See võimaldaks neil koondada oma tegevust ja investeerida pikaajalistesse parendustesse, nagu mulla hea seisund, agroökoloogilised tavad või süsiniku sidumine. Juurdepääs maale on endiselt peamiseks takistuseks ja maa ostmise hõlbustamine on pikaajalise elujõulisuse kindlustamiseks kriitilise tähtsusega.

⁽³¹⁾ Põllumajandusliku raamatupidamise andmehõrgu (FADN) andmed

⁽³²⁾ Fi-compass, *Financing Gap in Agriculture & Agri-Food*, RTW, 2023

⁽³³⁾ Need on esialgsed tulemused fi-compassi 2025. aastal läbi viidud ja kolme allsektorit käsitletud uuringust, mille tulemused avaldatakse lähitulevikus fi-compassi veebisaidil.

Samal ajal on oluline **investeerida innovatsiooni ja tänapäevatehnoloogiasse**, et suurendada tootlikkust, kasvatada kerksust ja toetada rohepööret. Rahastamine peab minema tavapärastest vahenditest kaugemale, et võimaldada noortel põllumajandustootjatel võtta kasutusele uusi meetodeid, digivahendeid ja kestlikke lahendusi, mis võimaldavad neil tulla toime kliimamuutustest tulenevate probleemidega ja muutuva turunõudlusega. See on eriti oluline mahepõllumajanduse puhul, kus väiksem saagikus võib suurendada finantsriski. Selles suhtes on ülimalt olulised tõhusad riskijuhtimisvahendid ning kuigi tulevase ÜPP raames (kui see vastu võetakse) ette nähtud uued 200 000 euro suurused üleminekutoetused võiksid olla hea näide mahepõllumajanduse ja ülemineku toetamisest, on vaja rohkem vahendeid, et tegeleda kõikvõimalike eesootavate probleemidega.

Peale selle on põllumajandustootjatel keeruline teha pikaajalisi investeeringuid täie kindlustundega, kui õigusnormid muutuvad. Nad võtavad kehtivate eeskirjade alusel laenu ja siis need eeskirjad muutuvad enne, kui investeering on kinni makstud, ning see kahjustab õiguskindlust ja prognoositavust. Paremini prognoositav põllumajanduslik toidutööstus 2040. aastaks on seetõttu komisjoni põllumajanduse ja toidu visiooni peamine eesmärk. Komisjon võtab põllumajandusettevõtteid mõjutavate regulatiivsete muudatuste kaalumisel kohustuse tagada piisavad üleminekuperioodid.

Sellise olukorra taustal on ÜPP ja riiklik rahastamine endiselt elulise tähtsusega. Stardiabi ja sihipärane investeerimistoetus on ülimalt olulised, et aidata noortel põllumajandustootjatel alustada oma ettevõttega, kasvatada kerksust ning juhtida nii turu- kui ka kliimariske. Üleminekuga seotud ühekordsed maksed, nagu need, mis on ette nähtud tulevase ÜPP raames, võivad samuti täita hinnatud rolli põllumajandustootjate toetamisel nende probleemidega kohanemise kriitilistes varajastes etappides.

Kavandatav Euroopa Konkurentsivõime Fond koos programmi „Euroopa horisont“ II sambaga võiks pakkuda rahastamisvõimalusi põllumajandustootjatele, sealhulgas noortele ja uutele põllumajandustootjatele, et nad saaksid laiendada oma ettevõtteid ja ületada struktuursed tõkked. Kooskõlas ELi idu- ja kasvufirmade strateegiaga ⁽³⁴⁾ kaasavad need vahendid kapitali, täidavad majanduskasvu rahastamise puudujääke ning edendavad maapiirkondade põllumajandusliku toidutööstuse idufirmasid. Noor põllumajandustootja, kes loob maapiirkonnas idufirma, võiks nendele vahenditele juurdepääsu saades edasi laiendada ning samuti kasutada vajaduse korral Euroopa Innovatsiooninõukogu abi.

Vajadustele vastavaks kohandatud rahastamisvahendid ja integreeritud toetusmehhanismid, mis ühendavad avaliku ja erasektori rahastust, on võtmetähtsusega järgmise põlvkonna potentsiaali kasutamiseks ja ELi põllumajanduse kestlikule ümberkujundamisele hooandmiseks.

Juhtalgatused

- **Tulevase ÜPP ettepanekus kolmekordistati ÜPP toetuse (brutotoetusekvivalent) ülemmäära** noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamiseks, kui toetust antakse **rahastamisvahendite kaudu** (100 000 eurolt 300 000 eurole), mis võimaldab oluliselt suurendada projekti laenumahtu ja/või vähendada märkimisväärselt intressimakseid.

⁽³⁴⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi idu- ja kasvufirmade strateegia. Euroopa kui eelistatud alustamis- ja laienemiskoht“, COM(2025) 270 final.

- *Ettepanekuga nähakse ette ka investeerimistoetuse kõrgem määr kuni 85 % ja liikmesriikidele võimalus kehtestada noortele põllumajandustootjatele minimaalne kulutuste tase või kõrgem ELi kaasrahastuse määr.*

Praeguse ÜPP ja ajavahemiku 2028–2034 ÜPP ettepaneku raames kavandatud meetmed		
Toetus rahastamisvahendite väljatöötamisele ja teadlikkuse tõstmisele	Pakkuda tehnilist abi noorte põllumajandustootjate vajadustele vastavaks kohandatud rahastamisvahendite väljatöötamiseks ja rakendamiseks. See hõlmab juhendamist ja toetust selliste platvormide kaudu nagu fi-compass, samuti info laiemat ja juurdepääsetavat teavitamist ja levitamist ÜPP võrgustiku raames, et suurendada teadlikkust rahastamisvõimalustest.	2026. aasta II kvartal ja praegune ÜPP
Juurdepääs rahastamisele ja parem riskijuhtimine liikmesriikide strateegiatel ja stardipaketi abil	• Näha riikliku põlvkonnavahtuse strateegia raames ette meetmed, millega antakse noortele põllumajandustootjatele juurdepääs rahastamisele, ning kaaluda selliste lisameetmete kohaldamist nagu kõrgemad toetusmäärad või boonuspunktid alaesindatud rühmade projektide valimisel, pöörates erilist tähelepanu noortele naissoost põllumajandustootjatele. • Pakkuda liikmesriikide rahastamispakettide raames ja stardipaketi vahendite kaudu noortele põllumajandustootjatele mõeldud laenu- ja tagatisfonde, sealhulgas vähendatud intressimäärade, väiksema tagatise, ajapikenduse ja pikemate tagasimakseperioodidega instrumente, sealhulgas mahepõllumajanduse jaoks. •	Uus ÜPP – alates 2028. aastast
Äriplaanid	• Nõustamisteenused, et toetada noori ja uusi põllumajandustootjaid äriplaanide koostamisel ja ajakohastamisel, tihendades samas ka linna- ja maapiirkondade vahelisi sidemeid.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Muude ELi poliitikavaldkondade raames kavandatud meetmed		
Sihotstarbelised EIP laenupaketid	Edendada ja jälgida EIP laenupakette põllumajandusele ja biomajandusele, sealhulgas noortele põllumajandustootjatele mõeldud rahastamist. Tagada sellele rühma heaks tehtavate erikulude läbipaistvus ja aruandlus. Julgustada EIPd lisaks ELi tagatistele suurendama rahastamist oma riskide kaudu. Uurida noortele ja uutele põllumajandustootjatele antava toetuse vorme, sealhulgas tagatisskeeme ja intressitoetusi.	2025–2027 ja pärast seda / uus ELi biomajanduse strateegia
Toetus sobivatest rahastamisvahenditest koostöös EIPG ja teiste rakenduspartnerite vahenditega	Hõlbustada noorte põllumajandustootjate juurdepääsu rahastamisele asjakohaste vahendite kaudu, eelkõige koos EIFi, EIP või muude rakenduspartneritega väljatöötatud tagatis- ja omakapitalitoodete abil, mis võimaldavad põllumajandusettevõtetel osta ja kasutusele võtta innovaatilisi tehnoloogiaid.	2025–2027 ja pärast seda / uus ELi biomajanduse strateegia

Vabatahtlikud meetmed liikmesriikide tasandil		
Parandada laenudele juurdepääsu tugipankade kaudu	Teha koostööd liikmesriikide tugipankadega, et töötada välja süsteemid, millega saab anda põllumajandustootjatele parema juurdepääsu laenudele.	Alates 2025. aasta IV kvartalist

B. Juurdepääs teadmistele ja oskustele

Peamised tegurid, mis aitavad noortel põllumajandustootjatel edu saavutada, on vajadustele vastavaks kohandatud koolitus ja oskused elujõuliste põllumajandusettevõtete loomiseks ning nende töös hoidmiseks. Probleemid tekivad ammu enne põllumajandusettevõtte loomist – siis, kui on vaja orienteeruda keerulistes õigus- ja finantsraamistikes ning koostada äriplaane, mille puhul tuleb seada tasakaalu majanduslik elujõulisus ning sotsiaalne ja keskkonnakestlikkus. Struktureeritud tugisüsteemide abil, mis pakuvad koolitust, nõustamist ja juhendamist enne põllumajandusettevõtte asutamist, selle ajal ja pärast seda, on oht ebaõnnestuda väiksem. Probleemid oskuste edasiandmisel, mis kerkivad esile siis, kui toimivas pereettevõttes tuleb rollid üle võtta või neid kohandada, on väga erinevad probleemidest, millega seisavad silmitsi esimese põlvkonna põllumajandustootjad.

Lisaks ettevõtluse planeerimisele ja arendamisele peavad põllumajandusala haridus ja koolitus ning nõustamisteenused pakkuma tuge esilekerkivate probleemide ja võimaluste korral – kliimamuutused, elurikkuse vähenemine, digiüleminek, taastuvenergia integreerimine või nutipõllumajanduse viljelemine Euroopa kosmosesüsteemide abil (nt Copernicus ja Galileo). Samaväärselt oluline on ELi finantskirjaoskuse strateegias ⁽³⁵⁾ esile toodud finantskirjaoskus, kuna see võimaldab noortel põllumajandustootjatel hallata tõhusalt investeringuid, laene ja riske, ning teha teadlikke otsuseid pikaajalise elujõulisuse seisukohalt. Sektori kestlikuks ümberkujundamiseks on oluline pakkuda noortele ja uutele põllumajandustootjatele oskusi ja vahendeid, et võtta kasutusele agroökoloogilised tavad, kombineerida digiüleminekut (ebapiisava) tööjõuga ning osaleda lisaväärtuse loomises, nt biomajanduse ettevõtete kaudu. Selleks et tagada juurdepääs teadmistele ja oskustele, on väga oluline teha kättesaadavateks elukestva õppe võimalused, osalise tööajaga koolitusvormid, vahetustega töö ja digivahendid. Kaasamise ja võimaluste laiendamise seisukohast on olulised ka kindlasuunalised jõupingutused, mille abil kaasata osalise tööajaga põllumajandustootjaid, põllumajandustöötajaid, naisi ja haavatavas olukorras olevaid rühmi.

Vabalt kättesaadavad koostööplatvormid, kus on mugav teadmisi, seadmeid ja teenuseid jagada, aitavad vähendada kulusid, tugevdada kogukonna kerksust ja edendada innovatsiooni. Praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alt toetatakse algatuse „Oskuste pakt – põllumajandusliku toidutööstuse ökosüsteem“ ⁽³⁶⁾ abil sidusrühmi rohe- ja digipöördeks vajalike oskuste täiendamisel ja ümberõppel, pakkudes teadmisi, rahastamishooldamist ja koostöövõimalusi. Ka programmi „Erasmus+“ kutsehariduse tipptaseme keskused tegelevad oskustega seotud probleemidega põllumajanduses. Järgmise mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmist oodates on selleks, et suurendada noorte ja uute põllumajandustootjate suutlikkust ühiselt lahendusi leida ja edasi arendada, vaja jätkuvat toetust ja kooskõlastamist

⁽³⁵⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi finantskirjaoskuse strateegia“.

⁽³⁶⁾ [Oskuste pakt – Põllumajandusliku toidutööstuse ökosüsteem](#)

selliste algatuste kaudu nagu põllumajanduse tootlikkust käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus (EIP-AGRI) ja ühtlustatud ÜPP vahendid.

Programm „Euroopa horisont“ hõlmab nüüd spetsiaalset põllumajanduse ja biomajanduse teemavaldkonda nr 6, mis loob uusi võimalusi ÜPP ja Euroopa ettevõtlusraamistiku toetuse ühendamiseks kõrgetasemeliste teadusuuringute ja innovatsiooniga ning millega tagatakse, et noored põllumajandustootjad saavad ELi rahastatavatest lahendustest otsest kasu. Selleks et suurendada noorte ja uute põllumajandustootjate suutlikkust ühiselt lahendusi leida ja neid edasi arendada, on vaja luua lihtsam juurdepääs sellistele teadmistele koos selliste algatustega nagu põllumajanduse tootlikkust käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus (EIP-AGRI) ja ühtlustatud ÜPP vahendid.

Paljud põllumajandustootjad on ka metsaomanikud, mistõttu on juurdepääs spetsiaalsele metsanduskoolitusele, sealhulgas ohututele töötingimustele, äärmiselt oluline metsa nõuetekohaseks majandamiseks, maapiirkondade kerksuseks ja julgeoleku tagamiseks piirialadel.

Juhtalgatused

- **Programm „Erasmus noortele ettevõtjatele“** on võimas algatus, mis aitab tulla edukalt toime põllumajanduses toimuva põlvkonnavahetusega. See on mõeldud ettevõtjatele ning kuna selle raames tehakse koostööd kogenud ettevõtjatega rohkem kui 40 riigist, luuakse sellega uute ja noorte põllumajandustootjate jaoks võimalus saada olulisi ettevõtlusoskusi, võita usaldust ja luua võrgustikke. Komisjon püüab teha selle maapiirkondades nähtavamaks, nii et üha rohkem noori ja uusi põllumajandustootjaid sellest kasu saaksid.
- **Platvormi „Naised põllumajanduses“** eesmärk on meelitada rohkem naisi põllumajandusse, edendada võrdseid võimalusi, kogemuste vahetamist ja mentorlust, tunnustades naiste kesket rolli põllumajanduse ja maaelu arengu tuleviku seisukohalt.
- **„Tuleviku põllumajandustootjad“** on parimate tavade pakett kõigile ELi põllumajanduskoolidele, milles tuuakse õpilastele selgeid ja praktilisi näiteid tänapäevastest põllumajanduslikest lähenemisviisidest, nagu mitmekesistamine, digivahendid, kestlikkus ja koostöö uutes ettevõtlusmudelites. Nende näidete alusel saab väita, et kaasaegne põllumajandus on uuenduslik ja seotud majandusega laiemalt. Kui need näited haridusse kaasata, tekib õpilastel tunne, et põllumajanduses on võimalik teha dünaamilist ja tulevikku suunatud karjääri.

ÜPP 2028–2034 raames kavandatud meetmed		
Tugevdada põlvkondadevaheliseks koostööks põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteeme ning nõuandeteenuseid	Lülitada põllumajanduse teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) noortele põllumajandustootjatele suunatud koolitus, millega toetada põlvkonnavahetust. Noored põllumajandustootjad saavad enne ja pärast põllumajandusettevõtte asutamist nõustamist, mis hõlmab juurdepääsu maale, ettevõtluse planeerimist, tehnilisi, õiguslikke ja kestlikkusega seotud küsimusi, ning milles keskendutakse uuenduslikele lahendustele.	Uus ÜPP – alates 2028. aastast
Muude ELi poliitikavaldkondade raames kavandatud meetmed		

Nooremate põlvkondade vajadustele suunatud teadusuuringud ja innovatsioon	Et toetada valdkonnas toimuvat põlvkonnavahetust, kasutatakse programmi „Euroopa horisont“ rahalisi vahendeid, et pakkuda noorte põlvkondade vajadustele kohandatud teadusuuringuid ja innovatsiooni, kaasates noori põllumajandustootjaid innovatsiooniprotsessi ja edendades sellega seotud nõustamisteenuseid.	Programmi „Euroopa horisont“ tööprogramm 2027
Vabatahtlikud meetmed liikmesriikide tasandil		Vabatahtlik
Innovatiivsed põllumajandusoskused	Kasutada oskuste pakti raames aruka spetsialiseerumise platvormi, talendiplatvormi ja põllumajandusliku toidutööstuse oskuste partnerlust, et edendada innovatsiooni, ümberõpet ja talentide säilitamist maapiirkondades. Oma aruka spetsialiseerumise strateegiates peaksid piirkonnad seadma prioriteediks põllumajanduse ja põlvkonnavahetuse. Talendiplatvorm aitab noori ligi meelitada kohandatud hariduse ja liikuvuse kaudu, samas kui põllumajanduslikus toidutööstuses osalejad peaksid osalema paktis, et töötada välja koolitusi ning täiendada noorte ja uute põllumajandustootjate oskusi innovaatiliste tehnoloogiate valdkonnas. Riikidevahelistele võrgustikele, mis tegelevad valdkondlike ja valdkonnaüleste oskustega seotud probleemidega, on toeks programmi „Erasmus+“ kutsehariduse tiiptaseme keskused.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Paindlik ja ajakohastatud põllumajandusalane haridus ja koolitus	Kohandada õppekavasid ning pakkuda paindlikke ja juurdepääsetavaid õppevorme uute või olemasolevate digivahendite abil, et rahuldada vajadust töötada põllumajanduses osalise tööajaga ning lahendada uusi probleeme, sealhulgas mitmekesistamis- ja sissetulekustrateegiaid.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Toetada noorte põllumajandustootjate organisatsiooni	Juhtida rahalisi vahendeid ja programme, millega toetada noorte põllumajandustootjate organisatsioone, et nende hääle oleks kuuldav.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Kasutada algatust ALMA, et mittetöötavad ja mitteõppivad noored avastaksid põllumajanduse ja hakkaksid pidama seda atraktiivseks	ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – eesmärk, õpingud, oskused, edu) on ELi sotsiaalse kaasamise algatus, mis arendab pehmeid oskusi ja pakub kohandatud tuge, aidates nii mittetöötavatel ja mitteõppivatel noortel ühiskonda naasta. Kuigi ALMA ei ole piiratud ühe sektoriga, aitab põllumajandusettevõtetes toimuv noortevahetus suurendada teadlikkust selle valdkonna atraktiivsusest. Kui välismaale praktikale suundujaid majutatakse ka põllumajandustootjate juurde, aitaks see välja arendada oskusi ja julgustada noori kaaluma töötamist põllumajanduses. Kui lisada selline lähenemisviis riiklikesse põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteemidesse, aitaks see tugevdada maapiirkondade tööhõivet ja põlvkonnavahetust.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Sidusrühmade vabatahtlikud meetmed		Vabatahtlik
Noorte ja uute põllumajandustootjate vastastikune õpe	Noorte põllumajandustootjate organisatsioonid, ühistud ja partnerid peaksid pakkuma mentorlust, koolitust ja vastastikust õpet, et tugevdada noorte ja uute põllumajandustootjate ettevõtlus- ja juhtimisoskusi.	Alates 2026. aastast

C. Juurdepääs maale

Põlvkonnavahetuse keskmes on maa üleandmine Probleemi iseloomustab see, et maaomandi jaotus ei ole tasakaalus: enamik vanemaid põllumajandustootjaid on maa omanikud, kuid nooremad põlvkonnad peavad sageli piirduma maa rentimisega. Võrdluseks võib tuua, et 15 miljonit hektarit on välja renditud ning 10 miljonit hektarit harivad maa omanikud. Rentimine on paljudele uutele põllumajandustootjatele kättesaadavam võimalus,

kuid pikas perspektiivis võib lühiajaline rentimine nende investeerimis- ja planeerimisvõimet piirata.

Kuigi mõnes liikmesriigis on olemas konkreetset halduskavad ja -sätet põllumajandusettevõtete üleandmise hõlbustamiseks, on nende varasem edasiandmine sageli keeruline; halduslikud ja rahalised takistused ei lase põllumajandustootjatel enne pensionile jäämist oma põllumajandusettevõtet üle anda. **Lihtsamad eeskirjad ja sihipärased stiimulid muudaksid maa varasema üleandmise atraktiivsemaks.**

Põllumajandusettevõtte ülevõtmist pärast põllumajandustootja surma takistavad sageli keerulised õigusraamistikud ja suur maksukoormus. Isegi kui maksusoodustused või lihtsustatud edasiandmine on ette nähtud, põhjustavad mõne piirkonna traditsioonilised tavad maa killustumist, mis raskendab elujõuliste põllumajandusüksuste koondamist. Et hõlbustada tõhusamat maa üleandmist põllumajandustootjatele, peaksid liikmesriigid need takistused kõrvaldama. Seepärast lisab komisjon asjaomased põlvkonnavahtetusega seotud majanduslikud ja sotsiaalsed aspektid Euroopa poolaasta protsessi, et tagada liikmesriikide poliitika kooskõla ELi eesmärkidega ja viia ellu asjakohased reformid.

Need, kes ei ole saanud maad pärimise teel, peavad põllumajandustootmisega tegelemiseks maa enamasti ostma, kuid see viis on kõige keerulisem. Kogu ELis on hinnad keskmiselt 11 791 eurot hektari kohta, kuid teatavates piirkondades ulatuvad need üle 280 000 euro. Kuna laenu on keeruline saada, tagasimaksete tähtajad on karmid ning investeringutasuvus on sageli tagasihoidlik ja ebaregulaarne, seisavad noored põllumajandustootjad silmitsi suurte tõketega valdkonda sisenemisel. Liikmesriigid saavad olukorda kergendada taskukohaste laenuskeemide, noorte põllumajandustootjate ostueesõiguste (mis ei ole rahvuse alusel diskrimineeriv) ja sihtotstarbeliste vahendusemehhanismide abil, et viia pensionile jäänud põllumajandustootjad või maaomanikud kokku tulevaste põllumajandustootjatega. Samal ajal peavad liikmesriigid võitlema maa spekulatiivse omandamise ja hõivamise vastu, et hoida põllumajandusmaa põllumajanduse jaoks kättesaadavana ⁽³⁷⁾.

Üks variant, mis pakub lihtsama võimaluse maa kasutamiseks, on rentimine. Peaaegu pool ELi põllumajandusmaast on rendil, kuid lühiajalised kokkulepped muudavad uued põllumajandustootjad haavatavaks. Stabiilsust ja usaldust suurendaksid kindlamad pikaajalised lepingud kombineerituna noorte põllumajandustootjate eelistamisega munitsipaal- või avaliku sektori maa eraldamisel.

Välja on tulnud ka alternatiivsete mudelitega alates maareservidest ja kogukonnamaadest kuni põllumajandusinkubaatoriteni. Kuid selleks, et muutuda suures plaanis elujõuliseks, vajavad need kindlust pakkuvaid õigusraamistikke ja piirkondlikku toetust. Samal ajal soovitakse maad kasutada ka muul viisil, ning see konkurents vähendab põllumajandusmaa kättesaadavust ja tõstab maa hinda põllumajanduse kahjuks. Maa hõivamine vähendab põllumajandusmaa kättesaadavust. Põllumajandusmaa muutmine linna- ja tööstusmaastikuks tõstab hindu ja piirab noorte põllumajandustootjate juurdepääsu maale. Liikmesriigid peaksid

⁽³⁷⁾ Maailma toiduga kindlustatuse komitee (2012), *Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security* („Vabatahtlikud suunised maa, kalanduse ja metsade vastutustundliku majandamise kohta riikliku toiduga kindlustatuse kontekstis“), FAO, Rooma.

järgima ELi eesmärki viia 2050. aastaks maa netohõive nulli ⁽³⁸⁾, tugevdades põllumajandusmaa kaitset maakasutuse planeerimisel.

Kogu ELi maapoliitikale tuleks kasuks tihedam koostöö ja andmete jagamine liikmesriikide vahel. Selle toetamiseks teeb komisjon analüütilist tööd, et luua **Euroopa maaomandi vaatluskeskus**, mis peaks olema aruteluforum, mille abil kõrvaldada teabelüngad ning suurendada läbipaistvust maaga seotud tehingutes, hindades, kasutusmuutustes ja turusuundumustes. See annab liikmesriikidele tõendeid ja vahendeid, et töötada välja õiglasemad ja tõhusamad meetmed, mis on kohandatud nende riiklikule kontekstile, aidates samal ajal kaasa ELi ühiste eesmärkide saavutamisele, sealhulgas põlvkonnavahtetusele.

Juhtalgatused

- **Euroopa maaomandi vaatluskeskus** parandab maaga seotud läbipaistvust, aitab põllumajandustootjatel pääseda ligi olemasolevale maale, toetab põllumajandusettevõtete edasiandmist, annab teavet poliitikasuundade kohta ja väldib maaga spekulatsioonide, hõlbustades uute põllumajandustootjate tegevuse alustamist.
- **Riiklik maapoliitika** aitab kõrvaldada juurdepääsutõkked, hoida ära spekulatiivset omandamist ja on kooskõlas ELi eesmärkidega põlvkonnavahtetuse osas, mida käsitletakse Euroopa poolaasta raames.

Muude ELi poliitikavaldkondade raames kavandatud meetmed			
Hinnata maa turuhinda põlvkonnavahtetuse kontekstis	Viia läbi kaks omavahel seotud uuringut, et paremini mõista, millised on maaga seotud takistused põllumajanduses toimuva põlvkonnavahtetuse puhul. 1. uurida põllumajandusmaa finantseerimist ning selle sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnanalaseid tagajärgi ning 2. analüüsida põllumajandusmaa hindade muutumist seoses põllumajanduse keskkonnanalaste ja sotsiaalsete teguritega.		2026. aasta IV kvartaliks
Vabatahtlikud meetmed liikmesriikide tasandil			
Maavalduse üleandmise teenused	Toetada konfidentsiaalseid maavalduse üleandmise kavu, milles on maaomanikud uute põllumajandustootjatega kokku viidud, kasutades selleks rendilepinguid, partnerlusi, ühispõllumajandust ja maavahendusteenuseid. Soodustada õigusraamistikke, mis annavad kindlust pikaajalisteks rendilepinguteks ja edendavad rendi stabiilsust, et võimaldada noortel põllumajandustootjatel põllumajandusettevõtteid järk-järgult üle võtta ja investeringuid teha. ELi võrgustik tugineks liikmesriikide algatustele ja sinna kuuluksid riiklikud platvormid.		Alates 2025. aasta IV kvartalist
Alternatiivsed mudelid omandiõiguse või ettevõtte üleminekuks	Toetada omandiõiguse üleandmist ühelt põlvkonnalt järgmisele ja omandiõiguse üleminekut töötajatele, sealhulgas töötajate poolset väljaostmist, kus töötajad omandavad põllumajandusettevõtte osakuid, samuti maa omamise ja majandamise mudeleid ühistu kujul. Seada esmatähtsaks selliste mudelite toetamist, mis võimaldavad järkjärgulist või kollektiivset omandiõiguse üleminekut.		Alates 2025. aasta IV kvartalist
Maareservid ja mahajäetud maa taaskasutamine	Toetada avalikke maamaareserve mahajäetud või killustatud maa haldamisel ja kasutusotstarbe muutmisel, lihtsustades noorte ja uute		Alates 2025. aasta IV kvartalist

⁽³⁸⁾ Euroopa Komisjon (2011), „Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava“, COM(2011) 571, Brüssel, milles seati eesmärk viia 2050. aastaks maa netohõive nulli; kinnitatud Euroopa Komisjonis (2021), „ELi mullastrateegia aastani 2030“, COM(2021) 699, Brüssel.

	põllumajandustootjate juurdepääsu maale. Soodustada vajaduse korral ühistute rentimismehhanisme.	
Kaasata riigi omanduses olevaid finantsasutusi	Ergutada finantsasutusi toetama juurdepääsu põllumajandusmaale ja maa arendamist, pakkudes selliseid finantstooteid nagu järelmaksuga müügiks mõeldud laenud, laenutagatised ning subsideeritud määrad maa parandamiseks ja ümberkruntimiseks, aidates sel viisil noortel põllumajandustootjatel ületada finantstõkkeid ja parandada põllumajandusettevõtete elujõulisust.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Madalamad kulud maaga tehtavate tehingute puhul väikeste põllumajandusettevõtete jaoks	Toetada reforme ja toetusi, mille abil vähendada maa registreerimise ja maaga tehtavate tehingute kulusid, mis on noorte põllumajandustootjate jaoks suur takistus. Et leida tasakaal, kuidas hoida ära maaga spekulatsioonid, kuid mitte takistada uusi põllumajandustootjaid, tuleks kaaluda väikeste põllumajandusettevõtete vabastamist tasudest või nende tasude vähendamist, näiteks kehtestada ülemmäärad või muuta kulud proportsionaalseks maa suurusega.	Alates 2025. aasta IV kvartalist

D. Kerksus, õiglasel elutingimused ja juurdepääs uutele sissetulekuvõimalustele

Põllumajanduse uuendamine ei sõltu mitte ainult juurdepääsust maale, oskustele või rahastamisele, vaid ka üldistest majanduslikest võimalustest põllumajanduses ja maaelu atraktiivsusest. Paljud noored kõhklevad, kas jääda põllumajandusse ja maapiirkondadesse või sinna tagasi pöörduda, kui sissetulek, võimalused, teenused ja elukvaliteet maal jäävad linnastandarditest maha. ÜPP-I koos ühtekuuluvuspoliitika ja muude ELi poliitikavaldkondadega on oluline roll ELi maapiirkondades põllumajanduse ja muu tegevuse majandusliku elujõulisuse ja atraktiivsuse tagamisel. Maapiirkondade vaatluskeskus ⁽³⁹⁾ pakub ajakohaseid andmeid ja analüüse maapiirkondade tingimuste, kerksuse ja elukvaliteedi kohta, ning toetab tõenditel põhinevat poliitikakujundamist.

Selleks et muuta põllumajandus pereeluga kokkusobivaks ning võidelda eraldatuse ja rahvastikukao vastu, on kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga ühtlasi oluline parandada juurdepääsu tervishoiule, lapsehoiule, eakate hooldusele, transpordile, eluasemele, kohalikule taristule, haridusele ja koolitusele, tööhõivevõimalustele (puudutab noori ja põllumajandustootjate pereliikmeid) ning sotsiaalsele toetusele, mida pakutakse paindlikus ja kättesaadavas vormis ning mida tugevdavad digivahendid ja kogukonnavõrgustikud.

Näited põllumajandustootjaid toetavatest maaeluteenustest

- **Austria – lapsehoiuühistud maapiirkondades.** Tegemist on kogukonnapõhiste lapsehoiualgatustega, mis võimaldavad hoida põllumajandustootjate peredel pere- ja töökohustused tasakaalus.
- **Soome – mobiilsed tervishoiu- ja sotsiaalteenuste üksused.** Selleks et parandada elukvaliteeti ja vähendada survet põllumajanduslikele majapidamistele, tuuakse hädavajalik tervishoiu- ja sotsiaaltoetus otse äärepoolsetesse maapiirkondadesse.

Otsustava tähtsusega võib olla ka tugevam sotsiaalkaitse ja põllumajandustootjatele kohandatud sotsiaalteenused. Stabiilne sissetulek, tervisekindlustus (mis hõlmab vaimset tervist ja pikaajalist hooldust), lapsehoolduspuhkus ja lapsehoid ning piisavad pensionid

⁽³⁹⁾ ELi maapiirkondade vaatluskeskus, rural-vision.europa.eu.

annavad uutele põllumajandustootjatele kindlustunde, kui nad peavad tegema riskantseid otsuseid ja alustama tööelu põllumajanduses. Kaasavad süsteemid, mis toetavad, ühendavad ja meelitavad ligi kõiki põllumajandustootjaid, sealhulgas osalise tööajaga põllumajandustootjaid, naisi ja haavatavas olukorras olevaid rühmi, ning mis tegelevad maapiirkondade vaimse tervise probleemidega, tugevdavad õiglust ja kerksust kõigis maakogukondades.

Samal ajal on **kerksuse seisukohast kesksel kohal majanduse mitmekesistamine**. Noored põllumajandustootjad, kes saavad ühendada traditsioonilist põllumajandust kliimateadlike tavade, uute biomajandusettevõtete ja väärtusahelatega, agroturismi, taastuvenergia tootmise või digiüleminekuga, on konkurentsivõimelised ja pikaajaliselt elujõulisused. Kohalikud toidusüsteemid, alates lühikestest tarneahelatest kuni kogukondliku põllumajanduseni, suurendavad sissetulekute stabiilsust ja loovad tugeva sotsiaalse seotuse, viies tarbija samal ajal tihedamalt kokku taldrikul oleva toiduga. Lisaks võivad rahastamisvõimalused, mida pakutakse seoses põllumajandusettevõtetes taastuvenergiat tootvate käitistega, vähendada esialgseid investimisprobleeme ning tuua kaasa kulude pikaajalise vähenemise ja võimalikud sissetulekuvood, tugevdades nii põllumajandusettevõtete elujõulisust kui ka maapiirkondade energiaalast kerksust.

Endiselt on probleemiks põllumajandusest aja jooksul tekkinud kuvand – põllumajandustegevust peetakse ikka veel raskeks ja iganenud elukutseks. Selle kuvandi muutmine, tutvustades innovatsiooni, kestlikkust ja pakutavaid toetusi, on uute põlvkondade ligimeelitamiseks otsustava tähtsusega. Kui kasutada uusi suhtluskanaleid ja sotsiaalmeediat, võib jõuda nooremate inimesteni ja kaasata neid, nii et nad hakkaksid nägema põllumajandust karjäärivõimalusena, mis pakub paindlikkust, looduslähedast elukvaliteeti ja mille kaudu saab anda ühiskonna jaoks sisulise panuse.

Üheskoos saab nende meetmete abil luua elujõulisemaid, mitmekesisemaid ja vastupanuvõimelisemaid maapiirkondi, kus noored soovivad elada, töötada ja investeerida oma tulevikku. Selle alusel peaks Euroopa põllumajanduses toimuma kestav põlvkonnavaheetus.

Juhtalgatused

- **Uue ÜPP ettepaneku osana kehtestatud põllumajandusettevõtete asendusteenused** võimaldaksid põllumajandustootjatel võtta hingetõmbeaega haiguse või vigastuse korral või kui on tegemist vanemliku vastutuse, hoolduse, sealhulgas vanemate põllumajandustootjate hooldamise, puhkuse või koolitusega. Rahastamine peaks hõlmama asendusteenuste loomist ja palka asendustöötajatele põllumajandustootja lühiajalise eemalviibimise korral.
- **Maapiirkondade noored saadikud** Euroopa Komisjon loob maapiirkondade noorte saadikute programmi. Valitakse välja noored, keda toetatakse, et nad tegutseksid põllumajanduse ja maaelu eestkõnelejatena ning osaleksid aktiivselt poliitilistes aruteludes. Teavitustegevuse, lugude jutustamise ja vastastikuse kaasamise kaudu aitaksid saadikud kujundada ümber üldsuse arusaamu, suurendada noorte huvi maaelu vastu ning parandada põllumajanduse ja maapiirkondade üldist kuvandit kogu Euroopas.

Praeguse ÜPP ja ajavahemiku 2028–2034 ÜPP ettepaneku raames kavandatud meetmed	
---	--

Investeeringud energia- ja kliimapöördes	Toetada põllumajandusettevõttes taastuvenergia projekte ja investeeringuid kliimamuutustega kohanemiseks, et suurendada noorte põllumajandustootjate kerksust kliimariskide suhtes.	Praegused ja uued ÜPP kavad
Maapiirkondade strateegiad, taristud ja ettevõtluse mitmekesistamine	Riikliku ja piirkondliku partnerluse kavadega edendada integreeritud lähenemisviisi maapiirkondadele, kavandada integreeritud piirkondliku arengu vahendeid ning rahastada maapiirkondadele (eelkõige äärealadele, nagu ELi äärepoolseimad piirkonnad) juurdepääsu võimaldavaid taristuid ja teenuseid, sealhulgas ühenduvust ja transporti, et parandada maapiirkondade elujõulisust.	Taristuinvesteeringute hetkeseis, uus ÜPP, RPP kavad – alates 2028. aastast
LEADER / kogukonna juhitud kohalik areng	Toetada kohalikku maaelu arengut ja võrgustike loomist LEADERi / kogukonna juhitud kohaliku arengu kaudu, edendades noorte ja naiste kaasamist ning vähendades maapiirkondade eraldatust.	Praegune ÜPP ja RPP fond
Muude ELi poliitikavaldkondade raames kavandatud meetmed		
ELi tasandi koordineeritud tegevus maapiirkondade hüvanguks	Edendada ELi maaelu ajakohastatud tegevuskava kaudu meetmeid, millega toetatakse maapiirkondade atraktiivsust mitmes poliitikavaldkonnas, sealhulgas haridus ja koolitus, energiakogukonnad, ühendatavus, biomajandus ja noorte kaasamine. Suurendada jõupingutusi maapiirkondade hääle võimendamiseks, võrgustike loomiseks ja maapiirkondade meetmete koordineerimiseks 2026. ja 2027. aasta maaelupakti kaudu.	2026. aasta I kvartal
Edendada sotsiaalset põllumajandust⁽⁴⁰⁾	Julgustada vabatahtlikku tegevust sotsiaalse põllumajandusega tegelevates ettevõtetes ning kaasata selleks Euroopa solidaarsuskorpust, aidates samal ajal liikmesriikidel töötada välja algatusi noortele põllumajandustootjatele, kes pakuvad maapiirkondades selliseid kättesaadavaid sotsiaal- ja hooldusteenuseid.	2026. aasta IV kvartal
Süsinikupõllundus, turud ja kerksus	ELi süsiniku püsiva eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise määрусega on loodud võimalus ühendada põllumajandustootjad ning metsa ja maa majandajad vabatahtlikult CO ₂ -turgudega, pakkudes neile täiendavat tuluvoo, tugevdades sel viisil nende konkurentsivõimet ja nende põllumajandusettevõtete kerksust.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Vabatahtlikud meetmed liikmesriikide tasandil		Vabatahtlik
Kohalik lisandväärtus toidusüsteemides	Toetada kohalikke ja piirkondlikke toidustrateegiaid ja toiduga seotud innovatsioonistrateegiaid, edendada otsemüüki kohalikel turgudel ja taludes ning parandada ühendust linna- ja maapiirkondade vahel, aidates noortel ja uutel põllumajandustootjatel pääseda ligi võimalustele ning soodustades kogukonnapõhist põllumajandussaaduste tootmist, töötlemist ja jaemüüki.	Alates 2025. aasta IV kvartalist

E. Põllumajandusettevõtte edasiandmine ja pensionile jäämine

Põllumajanduse põlvkonnavahtuse toimumises on väga oluline roll pensioniskeemidel ja põllumajandusettevõtete edasiandmise planeerimisel. On oluline, et vanematel

⁽⁴⁰⁾ Sotsiaalne põllumajandus (või sotsiaalne talupidamine) tähendab talutööde kasutamist seoses tervishoiu-, sotsiaal- või haridusteenuste pakumisega haavatavas olukorras olevatele rühmadele, mitmekesistades samal ajal põllumajandustegevust ja aidates kaasa maaelu arengule.

põllumajandustootjatel, kes soovivad pensionile jääda, oleks võimalus ja vahendid teha seda väärikalt ja rahaliselt kindlustatult. Kogu ELis ei kiirusta paljud vanemad põllumajandustootjad pensionile jääma, kuna pension ei ole piisav ja põllumajandusettevõtte sissetuleku asendamiseks ei ole elujõulisi alternatiive. Selline rahaline ebakindlus toob sageli kaasa vastumeelsuse maad üle anda või aktiivsest tegevusest tagasi tõmbuda, ühtlasi vähendab see üleüldist maavalduste üleandmist ja blokeerib nooremate põllumajandustootjate võimalusi sektorisse siseneda ja seal tegevust alustada.

Selles kontekstis on ÜPP-l sageli sotsiaalne roll. Paljude elatanud põllumajandustootjate jaoks, kel ei ole piisavaid pensioniõigusi, on ÜPP toetused ainsaks sissetulekuks ning need on saanud tootja jaoks tema turvavõrguks. See toob esile vajaduse täiendavate riiklike meetmete järele, et tugevdada sotsiaalkaitset ja pensionivõimalusi, mis oleksid põllumajandustootjate jaoks piisavad.

Oluline, kuid endiselt suur takistus on põllumajandusettevõtete edasiandmise planeerimine. Ilma õigusliku ja nõuandva toetuseta võib põllumajandusettevõtete üleandmist liigselt edasi lükata või seda võib halvasti korraldada, mis põhjustab konflikte ja ebakindlust. Varajane planeerimine on põllumajandussektori pikaajalise elujõulisuse võti, mis võimaldab vanematel põlvkondadel järk-järgult tagasi astuda, osaleda tegevuses ainult soovi korral ning anda vastutus edasi struktureeritud viisil, nii et austatakse nende rolli ja kogemusi.

Euroopa poolaasta raames jälgitakse ka edaspidi, kuidas riiklik pensioni- ja sotsiaalkaitsepoliitika aitab saavutada piisavat sissetulekut vanaduspõlves ja juurdepääsu sotsiaalkaitsele eri kutsealade rühmade, sealhulgas põllumajandustootjate jaoks.

Põlvkonnavahetust toetavate pensionisüsteemide näited

- **Saksamaa** – Saksamaa Landwirtschaftliche Rentenbank Deutschlands (põllumajanduspensionipank) toetab põllumajandusettevõtete edasiandmist, pakkudes pensionile jäänud põllumajandustootjatele pensioni ja sotsiaalkindlustust.
- **Prantsusmaa** – oludele kohandatud pensioniskeemid pakuvad sarnast toetust, mis on hea näide, kuidas kohandatud sotsiaalkaitse võib põllumajanduses toimuvat põlvkonnavahetust hõlbustada.

Edukatel süsteemidel on samad põhijooned: sissemaksed katavad kõiki pereliikmeid ega sõltu sissemaksjast; on võimalik teha paindlikke, sissetulekupõhiseid või kindlasummalisi sissemakseid, et arvestada põllumajandusettevõtete sissetulekute varieeruvust, ning tuginetakse avaliku sektori toetustele, mida peetakse õigustatult investeeringuks maaelu kapitali ja toiduga kindlustatusesse. Kaasatuse tagavad ka selged õiguslikud määratlused ja õiglase majandusliku olukorra hindamine.

Lõppkokkuvõttes ei ole investeerimine põllumajandustootjate piisavatesse ja stabiilsetesse pensionisüsteemidesse mitte ainult sotsiaalse õigluse küsimus, vaid ka strateegiline hoob põlvkonnavahetuse, maavalduste üleandmise ja ELi põllumajanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Juhtalgatused

- *Otsetoetuste sidumine põllumajandustootjate pensionieaga 2032. aastaks, nagu on kavandatud 2027. aasta järgses ÜPPs. Pensioniealistel põllumajandustootjatel, kes saavad pensioni, ei ole enam õigust saada otsetoetusi, ning see soodustab põllumajandusettevõtete edasiandmist ühelt põlvkonnalt järgmisele.*
- *Selliste põlvkonnavahetusega seotud aspektide lisamine Euroopa poolaastasse, mis käsitlevad maa edasiandmist, pensionit, pensionilejäämist ning põllumajandusettevõtete*

üleandmise reformide lõimimist riiklikesse poliitikaraamistikesse, hõlbustab põllumajandusettevõtte õigeaegset edasiandmist, maavalduste üleandmist ja pensionile jäänud põllumajandustootjate sissetulekukindlust.

ÜPP 2028–2034 raames kavandatud meetmed		Ajakava
Toetada põllumajandusettevõtete edasiandmise planeerimist põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteemi kaudu	Pakkuda põllumajanduse teadmus- ja innovatsioonisüsteemi kaudu sihipäraseid koolitus- ja nõustamisteenuseid, et toetada põllumajandusettevõtete sujuvat ja õigeaegset edasiandmist. Vanemad põllumajandustootjad peaksid saama suuniseid õigus-, finants- ja pärandamisalase planeerimise kohta, samal ajal kui noori põllumajandustootjaid tuleks koolitada põllumajandusettevõtete edasiandmise raamistike, ettevõtluse järjepidevuse ja moderniseerimiskavade alal. Hõlbustada eri põlvkondade ühiseid planeerimiskoosolekuid, mida toetavad koolitatud nõustajad või vahendajad, et koostada selge ja realistlik üleandmise plaan.	Uus ÜPP – alates 2028. aastast
Muude ELi poliitikavaldkondade raames kavandatud meetmed		
Parandada teadmisi maksude ja põllumajandusettevõtete edasiandmise kohta	Teha uuring selle kohta, kuidas pärandi- ja kinkemaksupoliitika mõjutab põllumajandusettevõtete edasiandmist liikmesriikides, tuginedes Euroopa maaomandi vaatluskeskuse tõenditele. Teha kindlaks maksualased ja õiguslikud tõkked, mis lükkavad edasi või raskendavad maa üleandmist mõistliku aja jooksul, luues aluse reformidele, mis hõlbustavad varasemat pensionile jäämist, põllumajandusettevõtte sujuvat edasiandmist ja tõhusamat põlvkonnavahetust.	Algab 2026. aasta IV kvartalis
Vahetada parimaid tavasid	Toetada põllumajandustegevuselt pensionile jäämist, siduda otsetoetused pensionieaga, edendada parimate tavade vahetamist põllumajandustootjate juurdepääsu kohta sotsiaalkindlustusskeemidele ühises arutelus liikmesriikidega.	2026. aasta II kvartal
Vabatahtlikud meetmed liikmesriikide tasandil		Vabatahtlik
Pensioniskeemid	Tagada asjakohane juurdepääs pensioniskeemidele, mis annavad eakatele põllumajandustootjatele ja põllumajandustöötajatele piisava pensionikindlustuse.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Õigusaktid, millega põllumajandusettevõtete üleandmist hõlbustatakse	Võtta vastu seadusandlikud meetmed sellistes valdkondades nagu maksustamine, pärimine ja maa üleandmine, mis hõlbustavad põllumajandusettevõtete varade ülekandmist ühelt põlvkonnalt järgmisele.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalteenused	Tagada stabiilsus, kaotada sooline ebavõrdsus ja toetada elumuudatusi põllumajandustootjate, sealhulgas naiste, pensionäride, puuetega inimeste ja muude haavatavas olukorras olevate rühmade kaasava sotsiaalkindlustuse kaudu, samuti toetada juurdepääsu kvaliteetsetele taskukohastele sotsiaalteenustele, sealhulgas pikaajalisele hooldusele.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
Sidusrühmade vabatahtlikud meetmed		Vabatahtlik

Koostööl põhinev põllumajandusettevõtte edasiandmine ühelt põlvkonnalt järgmisele	Põllumajandustootjate organisatsioonid, mis esindavad nii vanemaid kui ka nooremaid põlvkondi, koos ühistute, nõustamisteenuste ja maapiirkondade võrgustikega, et teha põlvkondadevahelist koostööd ning pakkuda koolitust põllumajandusettevõtete ülemineku, põllumajandusettevõtte edasiandmise planeerimise ja üleandmise õiguslike/rahaliste aspektide kohta.	Alates 2025. aasta IV kvartalist
--	--	----------------------------------

KOKKUVÕTE

Põllumajanduse põlvkonnavahetuse strateegia aluseks on juhtalgatused, millele lisanduvad ulatuslikud muud algatused, mida on võimalik rakendada omavahel seotud tasanditel: praeguse ja tulevase ÜPP meetmed, algatused muude ELi poliitikavaldkondade raames, liikmesriikide juhitavad meetmed nende pädevuses olevates sellistes olulistes valdkondades nagu juurdepääs maale, maksupoliitika, haridus ja pensionid, ning lõppkokkuvõttes sidusrühmade meetmed. Peamiste takistuste ületamine nõuab tugevat riiklikku ja piirkondlikku kaasatust.

Strateegias esitatakse selge nägemus, kuidas toetada põlvkonnavahetust Euroopa põllumajanduses, muutes poliitilised eesmärgid praktilisteks meetmeteks. Strateegiaga nähakse ette raamistik, mis ühendab eri poliitika- ja juhtimistasandid, et kõrvaldada noorte ees seisvad takistused ning tagada sektorist lahkuvatele elatanud põllumajandustootjatele õiglasemad tingimused, tehes seda muu hulgas asjakohaste pensioniõiguste ja pensioniskeemide kaudu. Strateegiaga võetakse kasutusele ka uus platvorm „Naised põllumajanduses“, et edendada võrdseid võimalusi ja võrgustike loomist. Erilist tähelepanu pööratakse alla 40-aastastele põllumajandustootjatele, kellel on suurimaid raskusi rahastamisele ja laenule juurdepääsul, tunnistades samas igas vanuses uute põllumajandustootjate olulist rolli ELi toidusüsteemide, maapiirkondade elujõulisuse ja keskkonnapärandi säilitamisel.

Komisjon tegi ettepaneku, et kõik liikmesriigid kehtestaksid 2028. aastaks oma põllumajanduse põlvkonnavahetuse strateegia, mis oleks osa nende riikliku ja piirkondliku partnerluse kavades ja ühendaks ELi põllumajanduspoliitika, riikliku maaelupoliitika ning eelarve- ja sotsiaalraamistiku meetmed. Komisjon kutsub liikmesriike üles kohandama meetmeid vastavalt oma konkreetsetele vajadustele, tunnistades erinevaid põllumajandussüsteeme, põllumajandusettevõtete edasiandmist ja maksuseadusi ning maapiirkondade tegelikku olukorda kogu Euroopas.

Strateegia eesmärkide saavutamiseks on vaja **tihedat koostööd riiklike ja piirkondlike ametiasutuste ning eri põlvkondadesse kuuluvate põllumajandustootjate vahel ning seda koostööd peaksid toetama poliitiline juhtimine, sihtotstarbeline rahastamine ja kõigi osalejate pikaajaline pühendumine.** Need tegurid on olulised tõhusate kontekstipõhiste sekkumiste kavandamiseks ja järgmise põlvkonna potentsiaali vallandamiseks.

Nende jõupingutuste täiendamine, teabevahetus, edendamine ja põllumajandusettevõtete mitmekesistamise toetamine suurendavad põllumajanduse nähtavust atraktiivse, sisuka ja elujõulise karjäärina, rõhutades samal ajal põlvkonnavahetuse laiemat ühiskondlikku tähtsust Euroopa toidusüsteemide ja maakogukondade tuleviku jaoks.

Ühtekokku peaksid need meetmed olema alus kestvaks põlvkonnavahtuseks Euroopa põllumajanduses.

Võttes arvesse seda eesmärki ja tuginedes ÜPP 2028–2034 ettepanekule, seatakse strateegias eesmärk **suurendada 2040. aastaks noorte põllumajandustootjate praegust 12 % osakaalu ELis 24 %ni, kaasates ka uusi põllumajandustootjaid.** See on kooskõlas komisjoni soovitusel määrata vähemalt **6 % põllumajanduskulutustest põlvkonnavahtuse toetamiseks**, mis on eriti oluline liikmesriikide jaoks, kes on selles valdkonnas maha jäänud.

Komisjon jätkab koostööd noorte põllumajandustootjatega ja kavatseb teha edusammudest kokkuvõtte noortepoliitika dialoogide käigus ja kindlasti 2029. aasta kevadel, kui on komisjoni praeguse koosseisu ametiaja viimane aasta.